

Obserwatorium Wyborcze

ow.org.pl

tel. 883 188 969

Marcin Skubiszewski
skubi@skubi.net

Plan

Część 1: najważniejsze informacje dla wszystkich osób, które pracują w OKW (obwodowych komisjach wyborczych)

- Przykłady fałszerstw z Rosji i co z nich wynika
- Koperty zwrotne z głosowania korespondencyjnego
- Tajność głosowania
- Zatłoczenie lokalu wyborczego
- Warunki ważności karty i głosu
- Pieczętowanie kart
- Zapieczętowanie otworu do urny na początku liczenia
- Liczenie podpisów
- Wspólne liczenie głosów przez komisję
- Sprawdzanie tożsamości
- Co czytać, wziąć ze sobą do lokalu wyborczego

Plan

Część 2: Składanie raportów do Obserwatorium Wyborczego (technika)

- Otwieranie konta w systemie f2.ow.org.pl
- Składanie raportów aplikacją Enketo (wszystkie smartfony, tablety, komputery)
- Składanie raportów aplikacją KoBo Collect (Android)

Część 3: Formularz Obserwatorium Wyborczego; więcej o procedurach w OKW

Najważniejsze informacje dla wszystkich, którzy pracują w OKW

Filmy z oszustwami (głosowanie, liczenie)

Lista filmów:

<https://www.youtube.com/playlist?list=PLoMekv3Q0RggiyrfjWH1TYcguuH7bQgFp>

Pierwsze: oglądać do pierwszej wrzuty 0:23 **(WAŻNE – oglądać)**

<https://www.youtube.com/watch?v=ymY04FK-I7Y&list=PLoMekv3Q0RggiyrfjWH1TYcguuH7bQgFp>

Drugie: od 0:55

<https://www.youtube.com/watch?v=7igBzj66K1k&index=2&list=PLoMekv3Q0RggiyrfjWH1TYcguuH7bQgFp>

Trzecie: od 0:22

<https://www.youtube.com/watch?v=j-TPNJmNeZI&index=3&list=PLoMekv3Q0RggiyrfjWH1TYcguuH7bQgFp>

Filmy z oszustwami (głosowanie, liczenie)

Czwarte: od początku

https://www.youtube.com/watch?v=hl1fd9_IQAg&index=4&list=PLoMekv3Q0RggiyrfjWH1TYcguuH7bQgFp

Piąte: od 0:20

<https://www.youtube.com/watch?v=vAU-p-MnB1U&list=PLoMekv3Q0RggiyrfjWH1TYcguuH7bQgFp&index=5>

Filmy z oszustwami (głosowanie, liczenie)

Szóste: przekładanie przy liczeniu (WAŻNE – oglądać)

<https://www.youtube.com/watch?v=nvyXvYf4ncE&index=6&list=PLoMekv3Q0RggiyrfjWH1TYcguuH7bQgFp>

Siódme: złapana kobieta z kartami i policja ~ 2:40

https://www.youtube.com/watch?v=K1-pOob17_g&list=PLoMekv3Q0RggiyrfjWH1TYcguuH7bQgFp&index=7

Ósme: bałagan 3:14 (WAŻNE – oglądać)

<https://www.youtube.com/watch?v=vOkfj1ItIJg&list=PLoMekv3Q0RggiyrfjWH1TYcguuH7bQgFp&index=8>

Zasady bezpieczeństwa sanitarnego

- Ustawa mówi o środkach ochrony dla komisji
- Wytyczne PKW mówią o środkach ochrony dla wszystkich obecnych w lokalu
  - naprawianie ustaw typowe dla PKW
  - komisja powinna dać środki ochrony mężom zaufania i obserwatorom

Zasady bezpieczeństwa sanitarnego (2)

Członek OKW:

- jednorazowe rękawice, do wymiany według potrzeb
- Płyn do dezynfekcji rąk, $\geq 3\text{ml}$ na każde założenie i zdjęcie rękawic
- Maseczki (czas użycia zgodnie z zaleceniem producenta)
  - tylko w przypadku obsługiwanie wyborców
  - jakie normy? Może FFP-1
- Przyłbica
- Miejsca pracy co 1,5 m

Zasady bezpieczeństwa sanitarnego (3)

Do 1 osoby na 4 m², liczą się tylko głosujący

Wietrzenie przed pracą i co godzinę przez 10 min (nie przerywa głosowania)

Zalecana stale włączona wentylacja

Miejsca pracy członków OKW co 1,5 m

Stoły bez sukna

Płyn do dezynfekcji dla wyborców

- nic o obserwatorach

Dezynfekcja miejsc, których ludzie dotykają co najmniej 6 rzy w ciągu dnia, ale najczęściej co godzinę

Głosy korespondencyjne

Pakiety spływają do komisji cały czas podczas głosowania

- od poczty (tylko w Polsce)
- od urzędu gminy lub konsula (w Polsce: te dostarczone przez wyborców do urzędu; za granicą: również te dostarczone przez wyborców pocztą)
- od wyborców
- od osób trzecich

Głosy korespondencyjne (2)

Co komisja sprawdza dla każdego pakietu

- Imię i nazwisko (wpisane ręcznie)
- Numer PESEL (wpisany ręcznie)
- Brak otrzymanego już pakietu z tym samym nazwiskiem i PESELe
- **Zaklejona** koperta z kartą
- Podpis – nie do sprawdzenia (brak wzorów)
  - wytyczne PKW nie mówią, co jest podpisem (czy może być całkowicie nieczytelny)
    - W prawie cywilnym podpis musi być „częściowo czytelny” (musi być możliwość rozpoznania, że to jest to nazwisko)
    - Dygresja: problem, gdy podpis niewiadomego pochodzenia jest przy nazwisku danego wyborcy w spisie wyborców i wyborca nie może głosować

Głosy korespondencyjne (3)

Czego nie ma w pakiecie

- Wydrukowanych danych wyborcy

Czego komisja nie sprawdza wg wytycznych PKW

- Czy wyborca otrzymał pakiet (uwaga w spisie wyborców)
  - Rubryka „uwagi” w spisie wyborców
  - Ale niepublikowane pismo od PKW rozesłane do OKW mówi coś przeciwnego
- Sprawdza się natomiast, czy nie zachodzi następująca sytuacja: wyborca nie otrzymał pakietu i już głosował osobiście

Głosy korespondencyjne (4)

Ani ustawa, ani wytyczne PKW, nie decydują o tym, czy komisja opracowuje pakiety wspólnie czy jednoosobowo

- Ponadto nie ma przepisu, który kazałby zwracać szczególną uwagę (np. opracowywać wspólnie)
  - pakiety problematyczne (np. z trudem czytelny numer PESEL)
  - pakiety, które należy odrzucić.

Tajność głosowania

To jest zasada, a nie prawo

- tajność jest również obowiązkiem

uzasadnienie: tylko obowiązkowa tajność chroni przed naciskami i sprzedażą głosów

Tajność głosowania – Komisja Wenecka

Code of Good Practice in Electoral Matters

Guidelines and Explanatory Report

Venice, 18-19 October 2002

[http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdfid=CDL-AD\(2002\)023rev-e](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdfid=CDL-AD(2002)023rev-e)

4. Secret suffrage

- a. For the voter, secrecy of voting is not only a right but also a duty, non-compliance with which must be punishable by disqualification of any ballot paper whose content is disclosed.
- b. Voting must be individual. Family voting and any other form of control by one voter over the vote of another must be prohibited.

Przekład

4. Głosowanie tajne

- a. Dla wyborcy tajność głosowania jest nie tylko prawem, ale także obowiązkiem, niespełnienie którego musi być karane unieważnieniem każdej karty do głosowania, której treść została ujawniona.
- b. Głosowanie musi być indywidualne. Głosowanie rodzinne oraz wszelkie inne formy kontroli wyborcy nad głosem innego wyborcy muszą być zabronione.

Tajność głosowania – Konstytucja

Art. 96 ust. 2. Prezydent Rzeczypospolitej jest wybierany przez Naród w wyborach powszechnych, równych, bezpośrednich i w głosowaniu tajnym.

– niestety Trybunał Konstytucyjny (prawdziwy) przyjął interpretację, zgodnie z którą Konstytucja przewiduje jedynie prawo do tajności

Kodeks wyborczy

Art. 52. § 5. Po otrzymaniu karty do głosowania wyborca udaje się do miejsca w lokalu wyborczym zapewniającego tajność głosowania.

§ 5a. Tajność głosowania zapewnia się w szczególności przez przygotowanie w lokalu wyborczym odpowiedniej liczby łatwo dostępnych miejsc umożliwiających każdemu wyborcy nieskrępowane zapoznanie się z kartą do głosowania oraz jej wypełnienie w sposób niewidoczny dla innych osób.

§ 6. Wyborca wrzuca kartę do urny znajdującej się w dostępnym i widocznym miejscu lokalu wyborczego, w taki sposób, aby strona zadrukowana była niewidoczna.

§ 6a. Przewodniczący obwodowej komisji wyborczej ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie wyznacza członka komisji, który przebywając w bezpośredniej bliskości urny zapewnia jej nienaruszalność oraz przestrzeganie przez wyborców zasad, o których mowa w § 6.

Kodeks wyborczy

Art. 41. Dopisanie na karcie do głosowania dodatkowych numerów list i nazw lub nazwisk albo poczynienie innych znaków lub dopisków na karcie do głosowania, w tym w kratce lub poza nią, nie wpływa na ważność oddanego na niej głosu.

Sankcje

- są za wynoszenie kart z lokalu
- są za oglądanie czyjegoś głosu wbrew jego woli
- są za zakup, sprzedaż głosu, za zastraszanie wyborcy
- brak za naruszenie tajności głosowania przez wyborcę

W lokalu wyborczym nie powinno być tłoku (1)

Gdy jest tłok, nie sposób

- Zorientować się, czy procedura jest przestrzegana
- Nakłonić wyborców do wchodzenia za kotarę

Kiedy jest tłok, powinien być odźwierny – członek komisji, który ogranicza możliwość wchodzenia do lokalu

Tego nie ma na oficjalnych szkoleniach.

!!! Państwowa Komisja Wyborcza nie zgadza się z powyższym (jej stanowisko nie ma charakteru wytycznych) !!!

W lokalu wyborczym nie powinno być tłoku (2)

Trudność: jeśli tłok jest o godz. 21:00

- **trudność prawna:** ustawa uprawnia do głosowania osoby, które były w lokalu przed 21:00 i nic nie mówi o tych, którzy czekali w kolejce na zewnątrz przed 21:00
- **trudność organizacyjna:** jak odróżnić osoby, które czekały przed lokalem o 21:00 od innych osób?

Karta przedarta, karta nieważna, głos nieważny

Art. 71. [Przeliczenie wyjętych kart do głosowania oraz oddanych głosów]

§ 2. Kart do głosowania przedartych całkowicie na dwie lub więcej części nie bierze się pod uwagę przy obliczeniach, o których mowa w § 1.

– *karta przedarta jest nieważna, ale się nie liczy (nawet jako nieważna się nie liczy)*

- Karta bez pieczętki komisji obwodowej jest nieważna
- Karta z innej komisji obwodowej (inna pieczętka) jest nieważna
- Nie wiem, jak należy traktować inne dokumenty wrzucone do urny (np. kartę tylko z grubsza przypominającą dokument oficjalny)

Karta przedarta, karta nieważna, głos nieważny

- Głosy są tylko na kartach ważnych
- głos nieważny (na karcie ważnej):
  - brak krzyżyka
  - krzyżyk wyłącznie przy 1kandydacie skreślonym
  - krzyżyki przy 2 lub więcej kandydatach nieskreślonych

Art. 439, 440, 486; 450, 459 § 1 o odpowiednim stosowaniu
art. 440; wytyczne PKW

Karta przedarta, karta nieważna, głos nieważny

- dodatkowy dopisek lub zamazanie kratki
  - bez znaczenia, o ile nie zawiera dwóch linii przecinających się w kratce lub na jej brzegu
  - jeśli zawiera takie linie, to liczy się jak krzyżyk
  - ... a więc wyborca, który zamazuje kratkę, żeby zmienić swój głos, powinien to zrobić bardzo starannie (nie zakreskować)

Art. 439, 440, 486; 450, 459 § 1 o odpowiednim stosowaniu
art. 440; wytyczne PKW

Pieczętownie kart

Rano,

**Wszystkie karty (niestety nie zostawiamy zamkniętych paczek)
ale nie musi być wszystko gotowe na 7:00**

- Nie tylko pieczętujemy wszystko, ale dodatkowo wszystkie karty dokładnie sprawdzamy
  - Obserwator nie dotyka kart, ale prosi komisję o dokładne sprawdzenie
    - Uzasadnienia dwa
      - Brak pieczętki narusza prawa wyborcy (karta nieważna) i brzydko wygląda w protokole. **To uzasadnienie podawać.**
      - Karuzela (radziecka metoda kupowania głosów) wiąże się z wrzuceniem fałszywej karty do urny
- Chcemy rozróżnić między karuzelą a niedopatrzaniem komisji

Plomby i protokoły wewnętrzne

Opaski samozaciskowe trzeba wkładać na właściwą stronę

- Prosty test: jeśli po zaciśnięciu da się otworzyć, to była zła strona, powtarzamy z przeciwnej strony

Co plombujemy

- Urnę z wyjątkiem wlotu przed rozpoczęciem głosowania
- Wlot urny zaraz po zakończeniu głosowania (na początku liczenia komisja zajmuje się czym innym niż urną)

Numery plomb (jeśli są numerowane) wpisujemy do protokołu wewnętrznego, potem sprawdzamy

- Protokół wewnętrzny wzmiankowany w wytycznych PKW, nigdzie nie jest dokładnie opisany
- Moja sugestia: powinien mieć pieczęć i podpisy wszystkich obecnych

... zbyt wielka liczba nieobecności wtedy nie da się ukryć

Plomby

Wytyczne PKW każą pieczętować plomby plastikowe

- Pomysł od rzeczy

Sprawdzanie tożsamości

- Obowiązkowe
- Dokument, którego ważność się skończyła, jest uznawany
- Odpowiednia aplikacja na telefonie: **mTożsamość** (obrazek wyświetlony na telefonie) wystarczy
  - Istnieje poprawny sposób sprawdzania autentyczności (**mWeryfikator**), ale
  - Mweryfikator wymaga drugiego telefonu, z tym samym systemem, co telefon osoby sprawdzanej (**Android** lub **iPhone**)
  - W tej sytuacji: wytyczne Państwowej Komisji Wyborczej każą sprawdzać na oko (czy wygląda, jak powinno)
  - czyli słabe bezpieczeństwo, nie wiadomo, dlaczego

Dwie zasady liczenia głosów, o których komisja może zapomnieć

Liczenie podpisów w spisie wyborców i niewykorzystanych kart

- Komisja powinna te dwie rzeczy policzyć tuż po zakończeniu głosowania, a nie opierać się na notatkach, które członkowie robili podczas głosowania.

Wspólne liczenie podpisów i głosów przez komisję

- Nie wolno dzielić komisji na zespoły
- Dotyczy to także liczenia podpisów i niewykorzystanych kart

Co wziąć ze sobą do komisji wyborczej (1)

Dla wszystkich (członków komisji, obserwatorów)

- 1) Jedzenie i napoje
- 2) Telefon z dodatkowymi bateriami i zasilaczem
- 3) Dokument tożsamości
- 4) Aparat fotograficzny, kamera video
  - może być w telefonie
- 5) Latarka, którą w dowolnym momencie możemy zaświecić w ciągu 2 sekund
  - może ewentualnie być w telefonie, ale to wymaga przetestowania

Ciąg dalszy na następnej stronie

Co wziąć ze sobą do komisji wyborczej (2)

Dla wszystkich (członków komisji, obserwatorów) (cd)

6) Rozdziały 6-9 (art. 38-81) kodeksu wyborczego, cały kodeks tu:

<http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20110210112/U/D20110112Lj.pdf>

7) Wytyczne PKW

<https://wybory.gov.pl/prezydent20200628/pl/uchwaly/38689>

– te wytyczne dotyczą komisji w kraju; wytyczne dla komisji zagranicznych (będą się różnić nieznacznie) ciągle nieopublikowane

Ciąg dalszy na następnej stronie

Co wziąć ze sobą do komisji wyborczej (3)

Dla wszystkich (członków komisji, obserwatorów) (cd)

8) Porady Fundacji Odpowiedzialna Polityka

http://odpowiedzialnapolityka.pl/wp-content/uploads/2019/09/Przewodnik-dla-obserwator%C3%B3w_rozdzia%C5%82-1_v2.pdf

http://odpowiedzialnapolityka.pl/wp-content/uploads/2019/09/Przewodnik-dla-obserwator%C3%B3w_rozdzia%C5%82-2_v21.pdf

http://odpowiedzialnapolityka.pl/wp-content/uploads/2019/09/Przewodnik-dla-obserwator%C3%B3w_rozdzia%C5%82-3.pdf

Ciąg dalszy na następnej stronie

Co wziąć ze sobą do komisji wyborczej (4)

Dla wszystkich (członków komisji, obserwatorów) (cd)

8) Apel Obserwatorium Wyborczego (tajne głosowanie, głosowanie bez udziwnień, wspólne liczenie głosów

(będzie nowsza wersja) http://odpowiedzialnapolityka.pl/wp-content/uploads/2019/09/Przewodnik-dla-obserwator%C3%B3w_rozdzia%C5%82-3.pdf

9) Numer telefonu Obserwatorium Wyborczego **883 188 969**

- Głównie do pytań o procedury

10) Papier do pisania, ewentualnie długopis lub ołówek

Co wziąć ze sobą do komisji wyborczej (5)

Dla członków komisji dodatkowo

- 1) Nożyczki
- 2) Taśma klejąca

Co wziąć ze sobą do komisji wyborczej (6)

Dla obserwatorów i mężów zaufania dodatkowo

1) Zaświadczenie (oryginał)

- w zamian (obserwator społeczny): scan zaświadczenia oraz scan nieopublikowanego dokumentu organizacji
- W zamian (mąż zaufania): scan zaświadczenia

2) Ewentualnie: kopia pełnomocnictwa dla osoby, która wystawiła zaświadczenie (dotyczy tylko mężów zaufania)

3) Identyfikator (na wypadek, gdyby komisja wyborcza nie miała własnych)

Co wziąć ze sobą do komisji wyborczej (6)

**Dla osób wysyłających raporty do Obserwatorium
Wyborczego dodatkowo**

1) Login i hasło do KoBo Tolboxa, czyli do **f2.ow.org.pl**

2) **Telefon, tablet lub komputer, na którym**

- Ściągnęliśmy multiformularz
  - albo w Enketo formularz
<https://enketo.f2.ow.org.pl/x/#dzqUMYYK>
  - Albo formularz „Prezydent 2020” w KoBo Collect
- Formularz zaktualizowany w sobotę, wysłany próbnie formularz co najmniej raz po aktualizacji, ale przed godziną 5:30, 28.07

Po próbnej wysyłce proszę sprawdzić, czy rzeczywiście się wysłał

Co wziąć ze sobą do komisji wyborczej (7)

**Dla osób wysyłających raporty do Obserwatorium
Wyborczego dodatkowo**

1) Numer telefonu koordynatora

Proszę nie dzwonić do koordynatorów w sprawach
informatycznych

2) Numer telefonu wsparcia technicznego (np. jeśli formularz
nie chce się wysłać) [zmieniony we wrześniu 2019]
790 259 790

3) Numer główny Obserwatorium wyborczego: pytania prawne;
w innych sprawach jako wsparcie drugiego poziomu (jeśli
wsparcie pierwszego poziomu nie wystarczy): **883 188 969**

Obserwatorium Wyborcze: Co czytać, gdzie się zapisać

- **ow.org.pl**
- Facebook, grupa **Obserwatorium Wyborcze**
- Facebook, fanpage **Obserwatorium Wyborcze**
- podręcznik:
  - Karol Bijoś, *Poradnik dla obserwatorów społecznych*
  - http://www.batory.org.pl/upload/files/Programy%20operacyjne/Masz%20Głos/ObserwujemyWybory/Poradnik%20dla%20obserwatorów%20społecznych_%20Wybory%20samorządowe%202018.pdf

Składanie raportów do Obserwatorium Wyborczego (technika)

System KoBo Toolbox

Jak KoBo Toolbox zbiera dane (1)

Nasz system zbierania danych (KoBo Toolbox) zawiera dwie aplikacje do wypełniania formularzy. W tym szkoleniu omówione są obie aplikacje, ale każdy użytkownik wybiera jedną z nich i tylko tej jednej się uczy.

- **KoBo Collect**: aplikacja na Androida
  - trzeba zainstalować KoBo Collect
  - Trzeba **nie instalować** ODK Collect
    - KoBo Collect, to fork ODK Collect, używają tych samych plików i konfiguracji
    - instalacja ODK Collect przeszkadza funkcjonowaniu KoBo Collect
- **Enketo**: aplikacja działająca na różnych (praktycznie wszystkich) przeglądarkach internetowych
  - nie trzeba nic zainstalować (magiczne, Javascript)

Jak KoBo Toolbox zbiera dane (2)

Przy zbieraniu danych łączność jest minimalna, jest tylko

- W momencie pobrania formularzy z serwera na komputer obserwatora
- W momencie wysyłania formularzy z powrotem do serwera

W międzyczasie żadna łączność nie jest potrzebna

Można wypełnić 5 albo więcej formularzy nie mając internetu, a na koniec pojechać do miejsca, gdzie internet jest, i wszystko wysłać

Otwieranie konta w f2.ow.org.pl

Kompletny podręcznik obejmujący wszystko, co mogłoby pójść nie tak:

Obserwatorium Wyborcze: jak wysyłać raporty (wersja wstępna)

<https://ow.org.pl/wp-content/uploads/2018/11/wprowadzanie-formularzy-new.pdf>

Jak używać Enketo (0)

System znajduje się tu: <https://form.f2.ow.org.pl>

Najpierw

- otwieramy konto w systemie KoBo Toolbox
  - system wyśle nam mail
  - ten mail może łatwo znaleźć się w naszym katalogu *spam*
- logujemy się na to konto

Jak używać Enketo (1)

Jak uzyskać URI formularza:

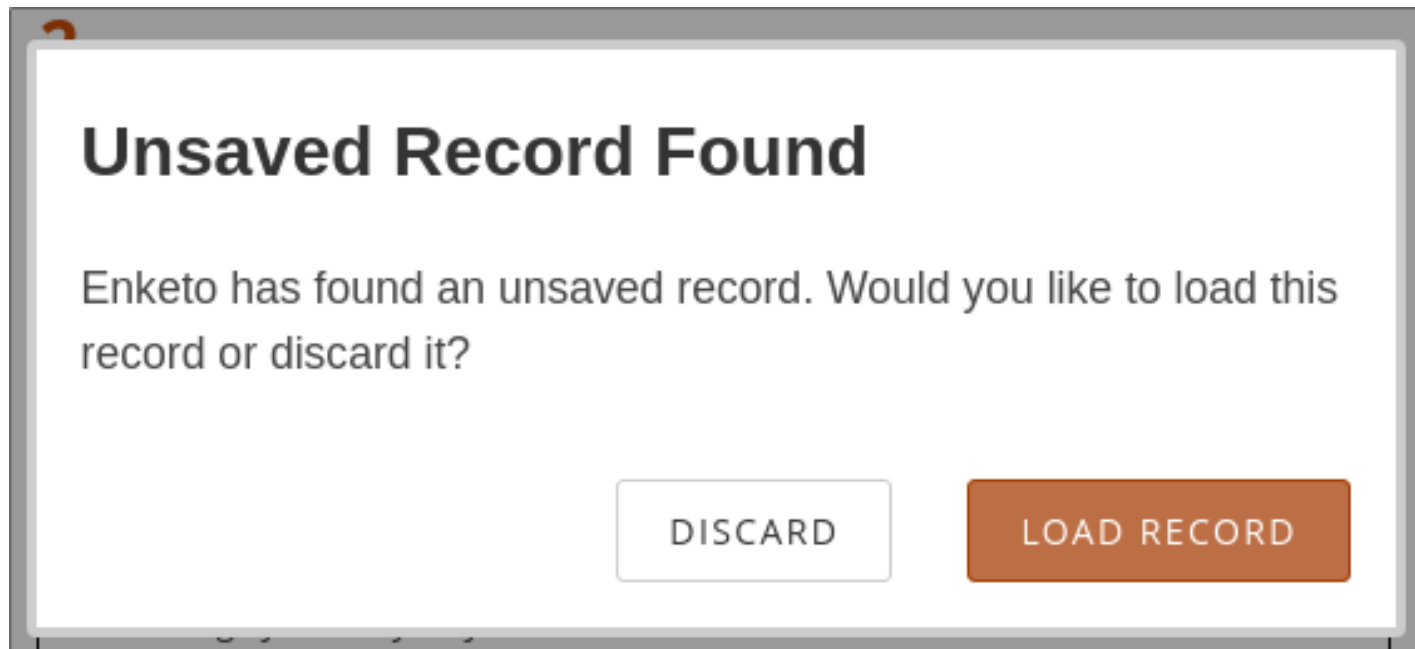
- Są publikowane przez Obserwatorium Wyborcze
- Obecnie używane URI są wskazane na stronie <https://ow.org.pl/materialy-dla-obserwatorow/>

Jak używać Enketo (2)

- Wchodzimy do Enketo
    - łączność potrzebna przy pierwszym wczytywaniu formularza
    - ale nie w przypadku powrotu do formularza poprzednio wczytanego
- ... dlatego musimy **wczytać (odwiedzić raz) formularz potrzebny do obserwacji w domu, przy dobrym internecie, przed wyruszeniem w teren.**

Kontynuować częściowo wypełniony formularz

- Gdy otwieramy formularz, Enketo może pytać, czy chcemy kontynuować poprzednio rozpoczętą niekompletną odpowiedź
- odpowiedź DISCARD bezpowrotnie zniszczy niekompletną odpowiedź -- trzeba uważać

Jak używać Enketo (3)

Następnie wypełniamy (łączność niepotrzebna)
... kończymy (**SUBMIT**) (łączność niepotrzebna)
... i wysyłamy (menu z lewej) (lepiej)
... lub czekamy, aż samo się wyśle (gorzej)

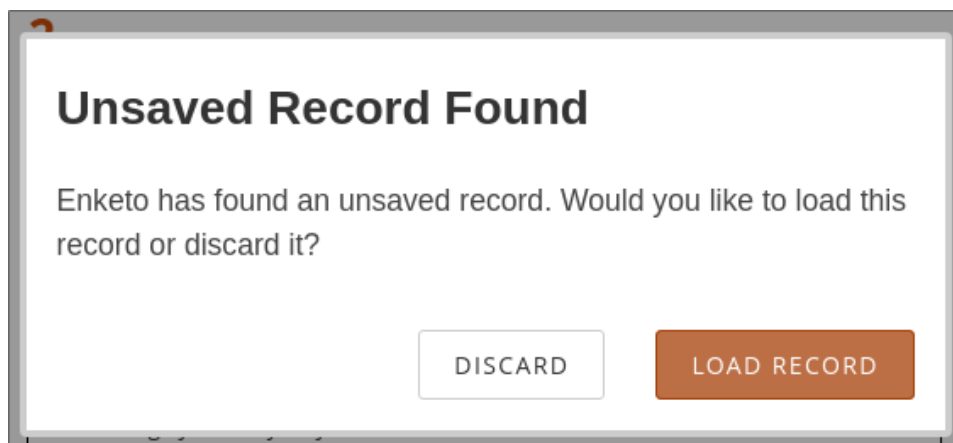
**Uwaga: Enketo nie działa w trybie
anonimowym przeglądarki**

**Uwaga: Enketo nie działa, jeśli w
przeglądarce wyłączyliśmy
zapamiętywanie historii**

Jak zaktualizować formularz w Enketo

- Kilkakrotnie (np. trzykrotnie) odświeżyć stronę, na której jest formularz
- Jeśli URL się zmieni, to przywracamy go z zakładek lub przyciskiem przeglądarki „do tyłu”
- Jeśli przy odświeżaniu pojawi się poniższy obrazek, to trzeba odpowiedzieć DISCARD (nie kontynuujemy na nowym formularzu odpowiedzi, którą zaczęliśmy tworzyć na starym)

ZNOWU OGLĄDAŁEŚ PORNOŚY W'INTERNECIE?

NIE OGLĄDAŁEM!

Piknik na skraju głupoty

OGLĄDAŁ!

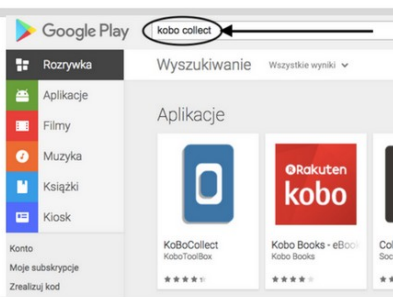
Instalacja i konfiguracja KoBo Collect

INSTALACJA APLIKACJI KOBO COLLECT W SYSTEMIE ANDROID

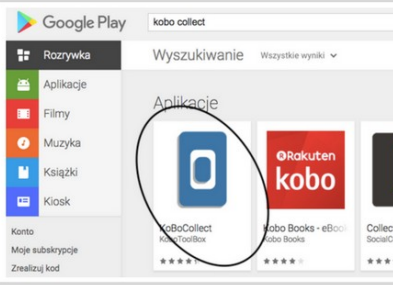
1. Otwórz sekcję
Aplikacje na swoim
urządzeniu.
Kliknij ikonę
aplikacji Sklep Play
Google Play.

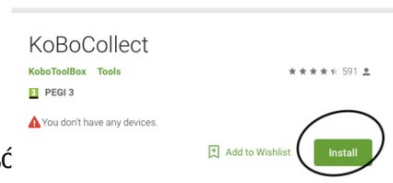
2. Wyszukuj
aplikację
KoBo Collect.

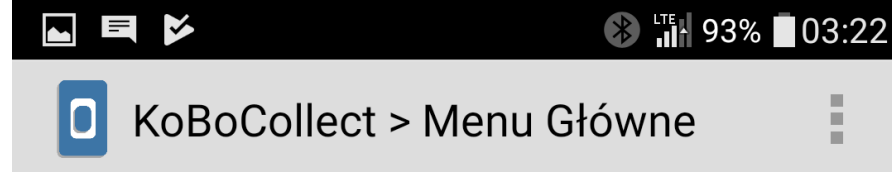
3. Kliknij ikonę
aplikacji
KoBo Collect.
Aplikacja się
otworzy.

4. Kliknij Zainstaluj.
Postępuj zgodnie z
instrukcjami
wyświetlonymi na
ekranie, by zrealizować
instalowanie.

Uwaga: aplikacja KoBo Collect jest przeznaczona do działania na obsługiwanych urządzeniach z Androidem. Nie można ich używać na smartfonach z systemem Windows lub OS X.

KoBoCollect 1.4.8 (1057)

Part of KoBoToolbox

Wypełnij Pusty Formularz

Edytuj Zapisany Formularz (1)

Wyślij Zakończony Formularz

Pobierz Czysty Formularz

Skasuj Zapisany Formularz

Menu Gł

O Aplikacji

Ustawienia Ogólne

Ustawienia Administratora

KoBoC

Part

Wypełnij Pusty Formularz

Edytuj Zapisany Formularz (5)

Wyślij Zakończony Formularz

Pokaż Wysłany Formularz (13)

Pobierz Czysty Formularz

Skasuj Zapisany Formularz

Ustawienia Ogólne

Server

User interface

Form management

User and device identity

Ustawienia Serwera

Type

KoBoToolbox

Ustawienia KoBoToolbox

URL

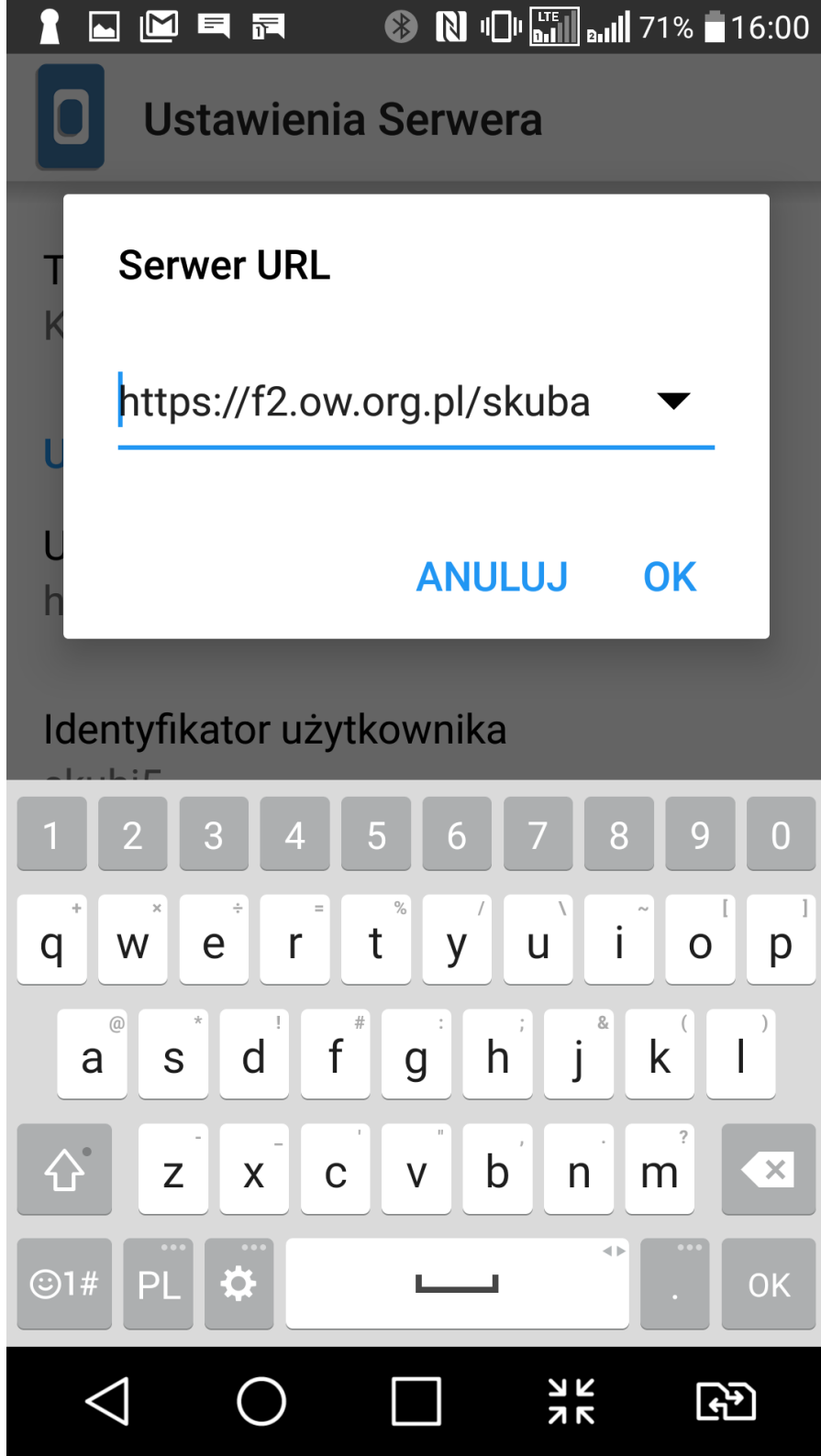
<https://f2.ow.org.pl/skuba>

Identyfikator użytkownika

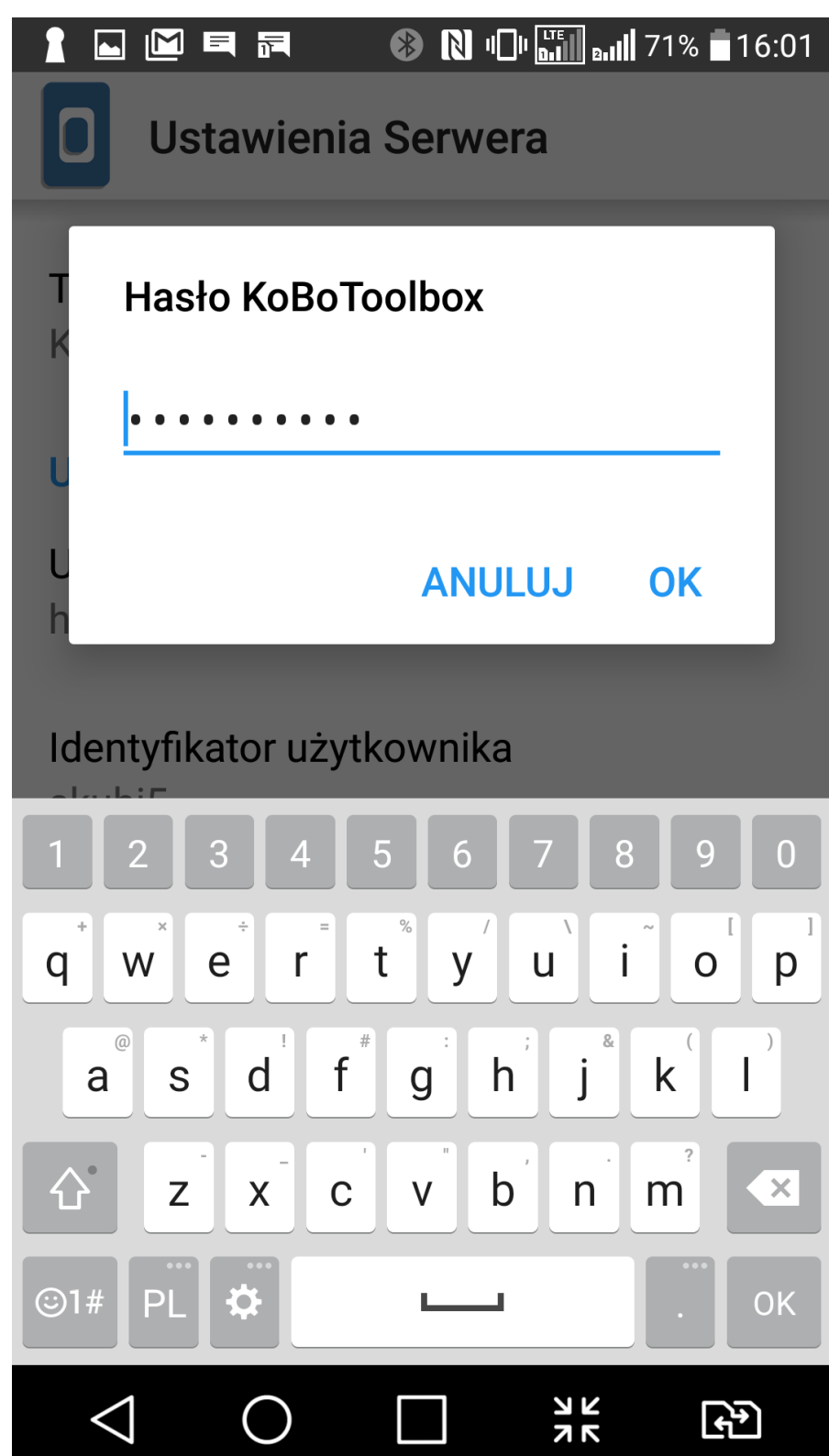
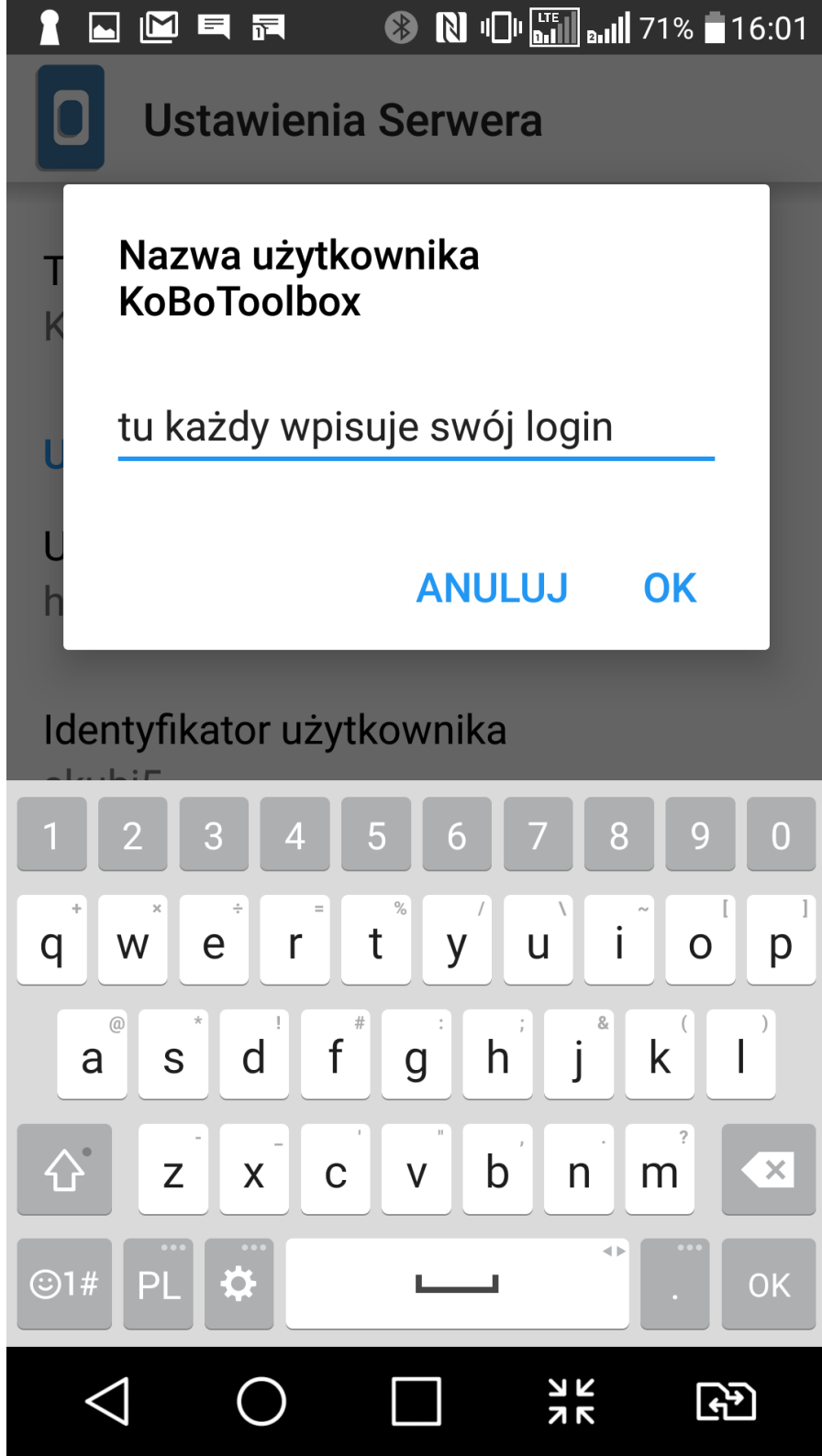
skubi5

Hasło

*****

- Wszyscy używamy tego samego URL
<https://f2.ow.org.pl/skuba>
- URL musi się zaczynać od **https://**

Form management

Form submission

Auto send

Wifi or cellular

Skasuj po wysłaniu

Usuń zakończone formularze i pliki
medialne po wysłaniu na serwer. ☐

Form filling

Domyślnie zaznacz jako zakończor

Domyślnie zaznacz formularz jako
zakończony ☒

Constraint processing

Sprawdź poprawność po przeciągnięciu
do przodu

High res video

Wszystkie rubryki na tym
obrazku są ważne

Następnie

- Kasujemy stare **czyste** formularze
  - bardzo ważne
  - tuż przed prawdziwą pracą
    - prawdziwa praca, to obserwacja głosowania
    - prawdziwa praca, to obserwacja kampanii
(w odróżnieniu od szkoleń, ćwiczeń, prób)

KoBoCollect 1.4.8 (1057)

Part of KoBoToolbox

Wypełnij Pusty Formularz

Edytuj Zapisany Formularz (1)

Wyślij Zakończony Formularz

Pobierz Czysty Formularz

Skasuj Zapisany Formularz

Skasuj Zapisany F...

Zapisane Formularze Czyste Formu

Skanowanie zakończone.

Głosowanie i liczenie 3

Wysłany Wt., maj 15, 2018 o 04:52

Głosowanie i liczenie 3

Wysłany Wt., maj 15, 2018 o 05:37

Głosowanie i liczenie 3

Zapisany Czw., mar 22, 2018 o 00:09

Głosowanie i liczenie 3

Zapisany Czw., mar 29, 2018 o 06:33

Głosowanie i liczenie 3

Zapisany Sob., kwi 21, 2018 o 17:37

Głosowanie i liczenie 3

Zapisany Pt., cze 08, 2018 o 22:59

Zaznacz Wszystkie

Skasuj Wybrane

Skasuj Zapisany F...

sane Formularze Czyste Formularze

Zakończzone skanowanie. Wszystkie formularze są załadowane.

amnurwbFDvAT3ZKw3LLnj8

Dodany Pt., wrz 14, 2018 o 16:03

Głosowanie i Liczenie 4

Dodany Pt., wrz 14, 2018 o 16:03

Głosowanie i liczenie 3

Dodany Pt., wrz 14, 2018 o 16:03

komplikowany formularz

Dodany Pt., wrz 14, 2018 o 16:03

łosowanie-terytorialna

Dodany Pt., wrz 14, 2018 o 16:03

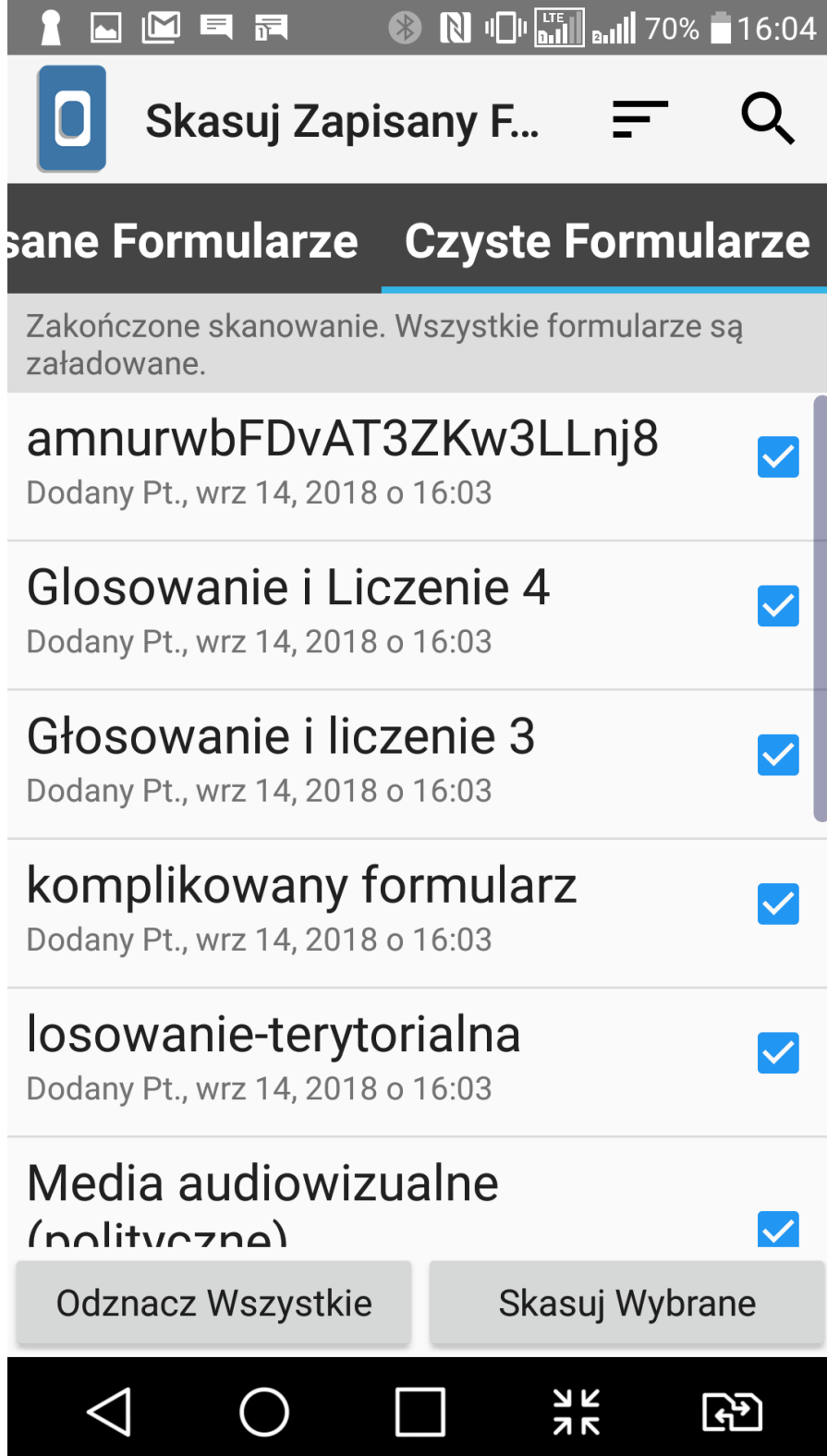

Media audiowizualne
(polityczne)

Zaznacz Wszystkie

Skasuj Wybrane

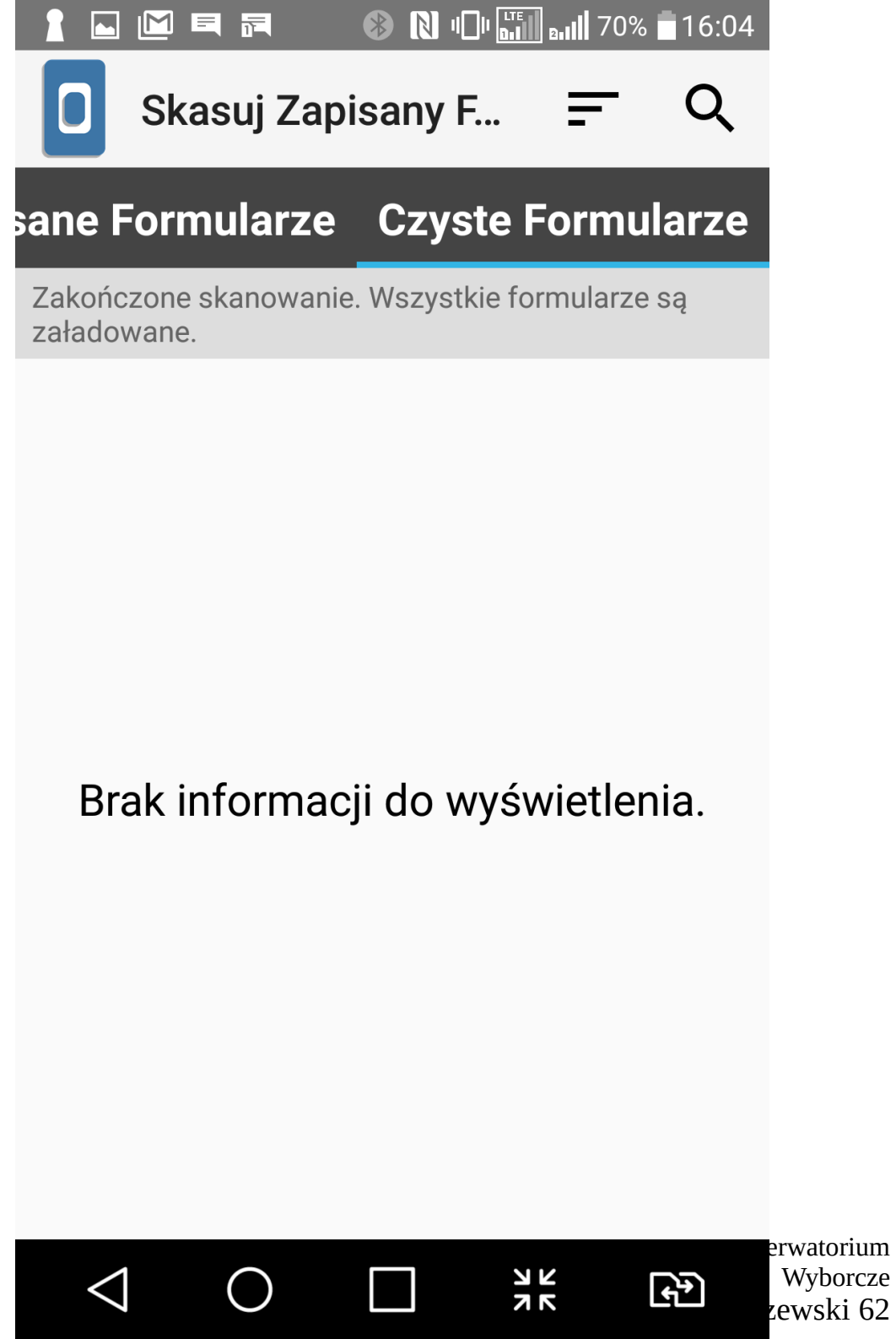
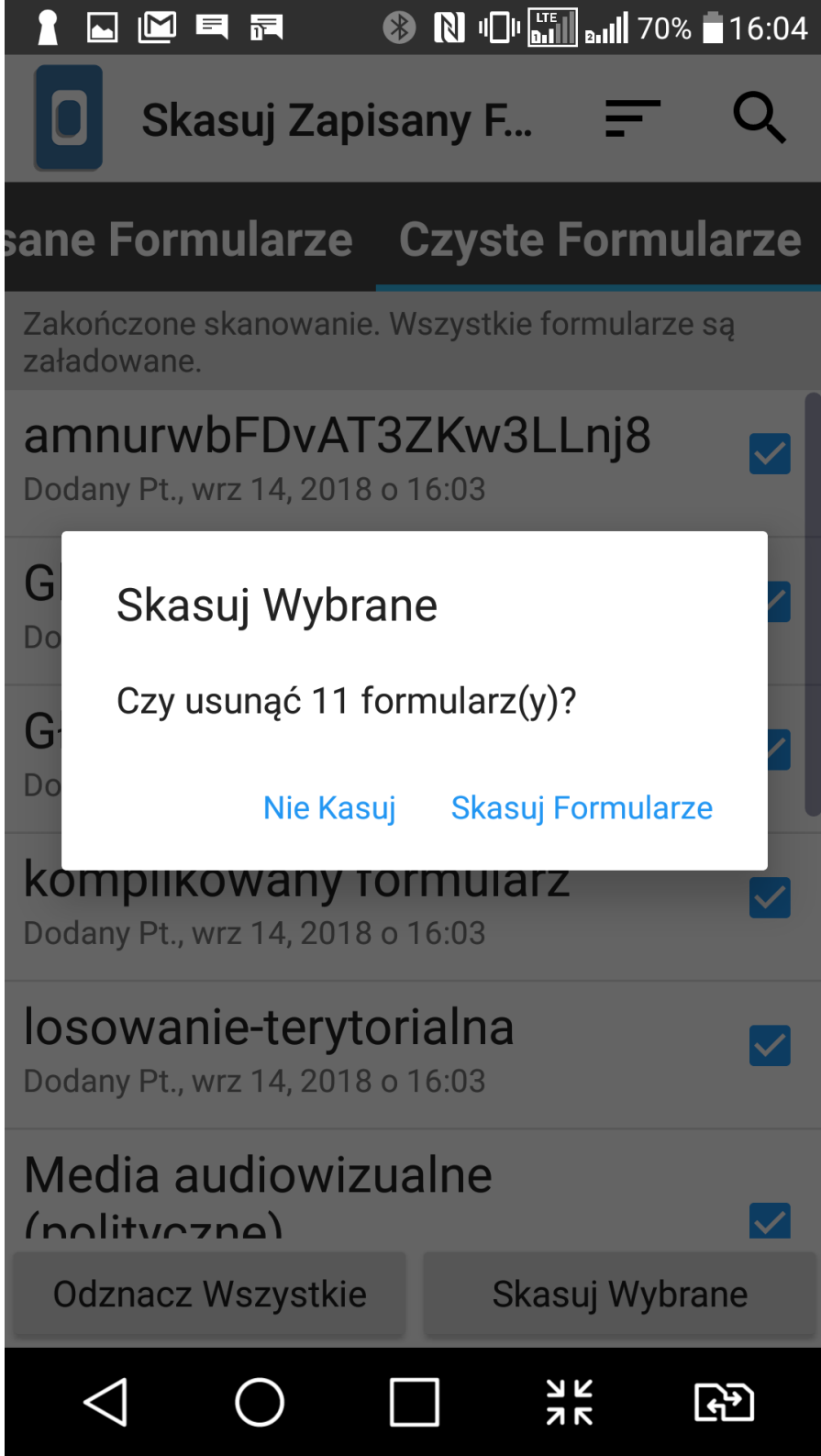
Zapisane formularze, to owoc naszej ciężkiej pracy.

Uważamy, żeby nie skasować

Zapisane formularze można kasować

- Po szkoleniach, próbach
- Gdy brak miejsca w telefonie
- Uwaga, by nie skasować czegoś ważnego

**Czyste formularze
koniecznie skasować na
początku prawdziwej
(produkcyjnej) pracy**

Na początku pracy produkcyjnej (np. w sobotę przed głosowaniem), po skasowaniu wszystkich czystych formularzy, pobieramy czyste formularze

- Zazwyczaj jest ich mało (przykład poniżej niereprezentatywny)
- Zazwyczaj pobieramy wszystko za jednym razem

Pobierz Czysty For...

amnurwbFDvAT3ZKw3LLnj8

ID: aHahtUoutSWLzucq2eYibH

Głosowanie i Liczenie 4

ID: azKdwmXRpDg8FNyHRzRnVB

Głosowanie i liczenie 3

ID: aR5qdVGkR4DGXKcfe8QXVq

komplikowany formularz

ID: aeNEW7x5Lzp5ydpthnaB7q

losowanie-terytorialna

ID: as5QnjyQFyZommkN397NB5

Media audiowizualne
(polityczne)

ID: aLkhXmmJeZ9muVxeDgBqTw

Media audiowizualne wyborcze

Zaznacz
Wszystkie

Odśwież

Pobierz
Wybrane

Pobierz Czysty For...

Media audiowizualne
(polityczne)

ID: aLkhXmmJeZ9muVxeDgBqTw

Media audiowizualne wyborcze

ID: aeTt86gL3iAM5UFtvAUWjS

media-audiowizualne-
polityczne-

aLkhXmmJeZ9muVxeDgBqTw

ID: aH4mNLvEHAdHDxrDpYkG2V

minimal

ID: ab4bJHKybFQycHfQDszzNY

minitest

ID: a4ysmuspgKLksDya4nzA7q

simple

ID: ae626bQaCtHynCFF2pJ55y

Zaznacz
Wszystkie

Odśwież

Pobierz
Wybrane

Pobierz Wynik

minimal (ID:
ab4bJHKybFQycHfQDszzNY) -
Sukces

Glosowanie i Liczenie 4 (ID:
azKdwmXRpDg8FNyHRzRnVB) -
Sukces

losowanie-terytorialna (ID:
as5QnjyQFyZommkN397NB5) -
Sukces

Media audiowizualne wyborcze
(ID: aeTt86gL3iAM5UFtvAUWjS) -
Sukces

minitest (ID:
a4ysmuspgKLksDya4nzA7q) -
Sukces

OK

Wszystkie

Odśwież

Wybrane

KoBoCollect 1.4.8 (1057)

Part of KoBoToolbox

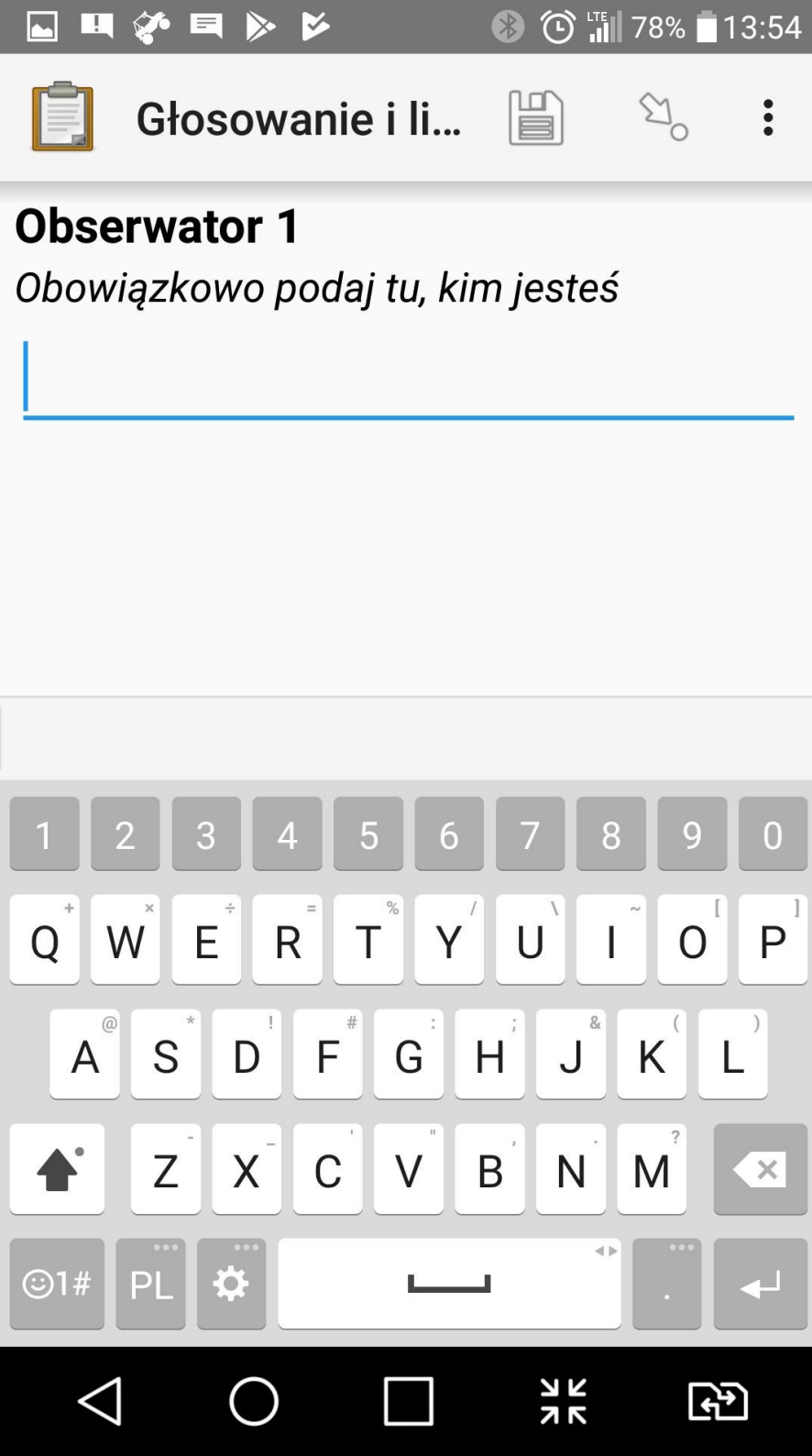
Wypełnij Pusty Formularz

Edytuj Zapisany Formularz (1)

Wyślij Zakończony Formularz

Pobierz Czysty Formularz

Skasuj Zapisany Formularz

Strzałka z kółkiem pozwala przejść do „spisu treści” (listy pytań) formularza.

Ważne, gdy formularz jest długi, a wypełniamy tylko niektóre pytania

- np. członek komisji
- np. korekta formularza po wypełnieniu, a przed wysłaniem

Głosowanie i liczenie

Obserwator 1

Obserwator 2

Ten formularz zawiera

Województwo

Powiat

Gmina

Obwód głosowania nr

Czy jest coś bulwersującego lub
wymagającego pilnej reakcji

Obserwator 1 działa jako

początek obserwacji

Idź Do
Góry

Idź Do
Początku

Idź Na
Koniec

KoBoCollect > Wyślij Zakończ

Głosowanie i liczenie

Zakończony Śr., lut 28, 2018 o 13:56

Przełącz Wszystkie

Wyślij Wybrane

KoBoCollect 1.4.8 (1057)

Part of KoBoToolbox

Wypełnij Pusty Formularz

Edytuj Zapisany Formularz (1)

Wyślij Zakończony Formularz

Pobierz Czysty Formularz

Skasuj Zapisany Formularz

Sprawdzaj, czy

- ukończyłeś formularz
- wysłałeś formularz

Z nieznanych mi przyczyn, ja muszę wysyłać formularze, chociaż zaznaczyłem „**wyślij automatycznej przez sieć**”

Obserwacja głosowania i liczenia głosów

Status obserwatorów (1)

- **Członek komisji wyborczej (obwodowej lub terytorialnej)**
  - Państwowe wynagrodzenie
  - To nie obserwacja, ale można wiele zobaczyć
  - Powinien uczciwie wykonywać zadaną pracę
    - można to połączyć to z wysyłaniem uproszczonych raportów
      - Uproszczenie polega na tym, że wybieramy uproszczoną wersję formularza i odpowiadamy tylko na niektóre pytania
- **Mąż zaufania komitetu wyborczego**
  - Status nie bardzo pasuje do obserwatorów z ramienia Obserwatorium Wyborczego
  - ... ale chcemy współpracować z osobami partyjnymi o tym statusie

Status obserwatorów (2)

- **Obserwator społeczny**
  - Uprawnienia męża zaufania z wyjątkiem
    - składania uwag do protokołu
    - obecności przy przewożeniu dokumentów do terytorialnej komisji wyborczej

Status obserwatorów (3)

- **Obserwator międzynarodowy**
  - Jak obserwator społeczny, dla organizacji zaproszonych przez PKW przy współpracy z MSZ
  - Możliwe dla Polaków, przy współpracy z organizacją zagraniczną

Obowiązkowa obecność w pomieszczeniu

W każdym czasie

- Przewodniczący lub wice
- 3 członków (2 jeśli komisja liczy 3 członków)

Takie jest prawo (od jego naruszenia świat się nie zawali)

Urnowy („strażnik urny”)

Pilnuje urny oraz tajności głosowania w chwili rzucania głosu do urny (ale nie w innych chwilach)

Fotografie, filmy w czasie głosowania

Ustawa nie przewiduje prawa do fotografowania podczas głosowania

Stanowisko PKW:

- wyborcy mogą fotografować bez naruszania tajności
- dziennikarze mogą fotografować za zgodą fotografowanych

Moje stanowisko:

- **Nie robić żadnego zdjęcia czy nagrania, które narusza tajność głosowania (ta reguła obowiązuje również wtedy, gdy chcielibyśmy udokumentować, że w lokalu naruszana jest tajność)**
- Nie fotografować bez ważnego powodu
- Fotografować, gdy jest ważny powód
- Nikt nie może nam zabrać już zrobionego zdjęcia

Nasze zachowanie

- Jak się zachowywać w niespodziewanych sytuacjach
  - Raczej fotografować i nagrywać (bez naruszenia tajności głosowania)
    - fotografowanie w czasie głosowania ma niejasny status prawny, robimy to tylko w uzasadnionych wypadkach
    - nikt nie ma prawa żądać od nas skasowania już zrobionej fotografii lub odebrać nam siłą aparatu fotograficznego

Nasze zachowanie

- Jak się zachowywać w niespodziewanych sytuacjach (cd)
  - Pytać (miło i uprzejmie)
  - Jak każą odejść – nie odchodzić
    - odpowiedź ekstremalna z naszej strony (użyć w ostateczności): "no to będzie pan musiał wezwać policję, żeby mnie stąd usunęła"
  - Pytać bardziej doświadczone osoby z Obserwatorium Wyborczego (telefon)
  - Wykazywać stopień bezczelności proporcjonalny do wiedzy i doświadczenia, ale generalnie wysoki

(te uwagi dotyczą obserwacji całego procesu wyborczego)

Nasze zachowanie

- W przypadku błędów (w odróżnieniu od prób oszustwa) komisję krytykujemy dyskretnie, najlepiej pod nieobecność wyborców
- Nie mamy prawa udzielać instrukcji wyborcom
- Ignorowania obowiązku tajności głosowania jest nagminne, problem nie jest rozumiany
- Prawdopodobnie jednym z zadań Obserwatorium Wyborczego będzie głos w dyskusji na temat „czyja to wina, że wybory były źle zorganizowane”

Formularz obserwacyjny wieloczęściowy

- Części są niezależne (podstawowe dane, głosowanie, liczenie, protokoły)
- Można wypełnić jeden formularz wieloczęściowy lub kilka mniejszych – to nie ma znaczenia
... ale trzeba wysyłać informacje na bieżąco, jak tylko się pojawiają (przez cały dzień)
- Całodzienną obserwację głosowania rozbijamy na kilka formularzy

Ponadto

W dniu głosowania dobry obserwator uczestniczy w mszy świętej.

Do wszelkich pilnych spostrzeżeń mamy adres alarm@ow.org.pl

Do kopii protokołów wysyłanych przez osoby nieuczestniczące w systemie obserwacji mamy adres protokol@ow.org.pl

Informacje uzupełniające

Dokument Kopenhaski KBWE (1990)

(8) Państwa uczestniczące wyrażają pogląd, że obecność obserwatorów, zarówno zagranicznych, jak i krajowych, może korzystnie wpłynąć na procesy wyborcze w państwach przeprowadzających wybory. Dlatego zapraszają one obserwatorów ze wszystkich innych Państw uczestniczących w procesie KBWE oraz wszelkie instytucje i organizacje prywatne, które wyrażą odpowiednie zainteresowanie, do obserwacji przebiegu ich wyborów krajowych w zakresie przewidzianym przez prawo. Będą one również dążyć do tego, aby ułatwić podobny dostęp do wyborów na poziomie niższym niż krajowy. Obserwatorzy ci będą zobowiązani nie ingerować w proces wyborczy.